

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v škofjsk.
poslopju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Od 1. oktobra do konec leta velja Slov. Gospodar 80 kr. Četrtnim naročnikom se pošlje še prihodnja številka, naslednje se jim pa ustavi, ako naročnine ne ponovijo! Opravništvo.

Razsajanje denarja ali kapitala v liberalni dobi.

III. Pregibni kapital ali denar je torej popolnem svoboden in razsaja človeške družbi v neizmerno nesrečo. Vse napake in zla prejšnjih časov nas tarejo, združena in še pomnožena, le drugače jim je ime. Velikanski dolgovi liberalne dobe so nam stari znanci; spoznavamo v njih nekdanji nalog (tribut), samo da ga ne plačujejo v krvavem boju premagani svojim premagovavcem, ampak zadolžene države svojim upnikom, t. j. kapitalistom, ki imajo državna dolžna pisma v rokah in iz davkarijskih denarjev prejemajo svoje obresti v papirju, srebru ali zlatu (papirna, srebrna, zlata renta). Strahovite obresti ali činži, katere zadolženi mali in veliki posestniki plačujejo od kapitala, ki je na njihovih zemljiščih vknjižen, ali niso kakor brat bratu podobni starej desetini, samo da so po 2- in 3krat večji od nje in da je grajšček desetinar ž njo oskrboval vojaštvo, upravo, policijo in sodništvo, kar pa sedaj pripada birokraciji ali uradništvu in vojništvu in za kateri 2 napravi celo posebič velike dače plačevati moramo? Diferencialne tarife na železnicah, potem železniški monopol in samovoljnost dela trgovstvu in prometu sploh več zapreg, kakor vse nekdanje pogoste maute in z stražami zaprte meje itd. Odbitek pri menjicah (Wechseldisconto) jemlje trgovcem dobiček in podražuje blago veliko bolj lahko in zdatno, kakor vse nagajivne colnine poprejšnjih časov. Izdavanje bankovcev po privatnih družbah ali nacionalnih bankah krči denarju vrednost huje, kakor nekdanji vladarji kedar so nalašč slab denar kovali.

Posebnost novošegnemu kapitalu je, da se giblje in najpogubniše razsaja združen v družtvih na delnice ali akcije. Delniška društva tem pogubniše na občni blagor upljivajo, čem napačniši

je sedanja postava o akcijskih družtvih. Po tej postavi ne morejo ne delničarji, ne država, zadostno nadzorovati utemeljiteljev, ravnateljev in upravnih svetovalcev. Ti bi namreč kot poverjeni uradniki celega društva morali od delničarjev sprejete denarje skrbno društvenim namenom posvetiti, — zvesto gospodariti in dobiček med delničarje deliti. Ali to se malo kedaj godi. Večjidel se v kratkih letih zapravi vplačani denar, upravni svetovalci in ravnatelji se ubogatijo, delničarji pa ubožajo in se slečejo. Razun tega so delniška društva povzročila tisto ničvrednost, napuh in nepoštenost, ki se sedaj toliko med nami v vsakojakem poslovanju šopiri. Oskrbovanje tujega blaga brez trdnega in pravega nadzovanja je pač huda skušnjava, katera človeka le prehitro omami in premaga. Med denarnimi mogočneži je nastala spridenost, katerej para najti ni. Slepništvo in igra z denarjem na borzi žuga za seboj potegniti vse naše javno življenje, vse gmotno in duševno početje narodov, njih imetje in blago, srce in dušo. Nekateri den 1. 1872. na primer je na dunajski borzi bilo po 100.000 skupovanj (Geschäftsabschlüsse), to pa v vrednosti do 500.000.000 fl. Človek tukaj res ne vé, ali bi na hinavščino mislil ali na zaslepljenost, kedar sliši, kako liberalni poslanci ljudem kvartanje in malo loterijo zamerjajo med tem, ko strahovito igranje na borzi pospešujejo! Ko bi sedaj hotli novošegno človeško družbo prav popisati, morali bi reči, da je ona nevkretna zmes, čije zgornjo plast storijo kapitalisti, ki samo žanjejo kder drugi sejejo, pobirajoči od svojih privatnih dolžnikov visoke obresti ali pa marljivo režoči kupone od državnih dolžnih pisem. Jedro tej plasti so pa denarni velemožneži, pičli po številu, a neizmerno mogočni po denarjih ter popolnem sprideni in brezobzirno sebični, da z menjšimi kapitalisti delajo, kakor mačka z miši. Pod plastjo kapitalistov pa se nahaja druga plast; to je plast zgostene večine pridelovalnega ljudstva, toda vse ubožane, stiskane in izzmikane: rokodelcev, trgovcev, delavcev, podvzetnikov, velikih in malih posestnikov. Nad vsemi pa stoluje, kakor na uzviše-

nem prestolu — liberalna država, v večnih denarstvenih zadregah. Ta država je res usmiljenja vreden ubožec. Čeravno njo vedno častijo in kadijo, njej vendar tečne hrane nikoli ne privoščijo. Delajo ž njo, kakor z otrokom, kateremu se povrže obilo igrače, pšeniček pa vzame. Edino, kar njej še kot sladčico privoščijo, so verske postave; dajejo njej tudi pravico, katero imajo le stariši črez otroke in sv. Cerkva črez vernike, toda kaj njej vse to hasni? Potrebne njej denarja vendar drugače ne dobi, kakor, če pri denarnih mogotcih na vrata potrka in vsled tega liberalnej stranki na korist dolgove dela, svoje imetje proda, dohodke zastavi, pravice žrtvuje, preteklost zataji in vso prihodnost na vago položi. Še vojske ne more nobene pričeti, če njej kapitalisti tega ne dovolijo. Liberalna država je popolnem odvisna od denarnih mogotev. Ogerski ministri so na primer bili večkrat že v takih zadregah, da niso imeli denarja, ki je bil potreben, da bi bližnji mesene uradnikom dolžno plačo izplačali.

In kaj hoče denar v rokah sedanjih bogatašev? Morebiti mu je volja kaj dobrega storiti? Nikakor ne! On hoče biti sam svoj prvi namen, on hoče najprvle rasti, potem pa ves svet strahovati, svoje lastne gospode podjarmiti, da mu kot robovi hlapčujajo. Tukaj je ves brezobziren ter jim ne pušča ne srca za domovino, ne usmiljenja do ljudi. Zato pa trdimo, da nevarnega socialnega prašanja srečno rešiti ni mogoče, dokler se razuzdano razsajanje denarja ali kapitala v potrebne mu meje ne zavrne. Kaj je tukaj nam vrnim katoličanom početi? Najprvle nam je pomniti, da ne moramo skoro ničesar ohraniti, kar je liberalizem pozidal, pa tudi ne vsega takoj razdreti, če nečemo zakriviti neizmernega trpljenja in silnih uporov. Moramo torej poslopje liberalnega gospodarstva lepo opazno od zgoraj začeti podirati, zid za zidom zvesto na stran polagati in potem še le na krščanski podlagi iz nova staviti. V ta imenitni namen se pa moramo dobro pripravljati in modre nasvete in določila sv. katoliške Cerkve gledé socialnih zadev, ki se nahajajo v sklepah cerkvenih zborov in zaukazih rimskih papežev, marljivo pregledovati, premišljevati in za ravnilo izbirati. Za prvi početek moramo pa na sledeče delati in siliti: 1. da se zopet uvedejo oderuške postave, 2. da prevzame država vse železnice in sama izdaja bankovce, da se torej nacionalnej banki predpravice odpovedó, 3. da se sedanji način obdačevanja predrugači tako, da bodo tisti največ davkov plačevali, kateri imajo res največ dohodkov, in 4. da se previsoki državni stroški znižajo in tako nekaj davki zmanjšajo, nekaj pa za izredne potrebe vsako leto prihrani, da v izrednih potrebah ne bo treba novih dolgov delati.

Tako je nasvetoval Alojzij Liechtenstein; njegovim nasvetom je z veseljem pritrtil letošnji shod avstrijskih katoličanov in tudi mi katoliški Slovenci se jih bodemo trdno držali!

Gospodarske stvari.

Kako ravnati z hlevnim gnojem.

M. II. Pripravljanje in pridelovanje hlevnega gnoja se ravna po sledečih glavnih treh ravnilih: 1. Dokler je gnoj v hlevu ali na gnojišču se mu apno ali pepel ne sme primešati, ker amonijak iz njega preženeta. Le podoranemu gnoju se ti dve tvarini z pridom in haskom pridružite. 2. Trohnenje gnoja, t. j. prostovoljno razkrojivanje med pristopom zraka je treba zabraniti, kajti napravlja se pri tem plinasta ogljeva kislina in ta odtegne gnoju veliko organskih tvarin. 3. Nasproti temu pa je gnjitje, t. j. prostovoljno razkrojivanje brez pristopa zraka sprožiti in pospeševati, v kar večkratno zamakanje z nabrano gnojnico močno služi. Da pa kdo zna z gnojem umno ravnati, mu je znanje kemičnih prigodkov v gnoju neobhodno potrebno. Hranjevan gnoj se po delovanju atmosferskega zraka razkrojiva in rasjeda. Kolikor več mu zraka dohaja, toliko bržeje se gnoj tudi razkrojiva, toliko več redivnih snovi mu gre tudi v zgubo. Da se gnoj pravilno razkrojiva, mu je določene množine vlage in toplote potrebno; prva dobiva gnoj v hlevu po scavnici, na gnojišču pa po gnojnici ali deževnici, druga pa se nahaja o toplejšem letnem času v obilni meri včasih le še preveč in je nje le v najhujši zimi premalo. Če se gnoj vgreje, tako to izpuhtenje vlage pospešuje. Po ti zgubi na vodi in na organskih delkih se tudi teža in množina gnoja zmanjša, mineralske snovi in vezani gnjilec pa pomnožuje. Črvtvi hlevni gnoj ima v sebi 0,39 % gnjilca, 0,45 % kalija, 0,18 % fosforove kisline, srednje razkrojen gnoj pa 0,49 % gnjilca, 0,56 % kalija in 0,23 % fosforove kisline. Iz tega je torej razvidno, da se treba skrbno vsega izogibati in vse opuščati, kar bi moglo vrednost in moč gnoja zmanjšati.

Najprej hočemo zdaj svojo pozornost na to obrniti, kako gre gnoj v hlevu in na gnojišču hranjevati. Kde je boljše gnoj hranjevati? Oboje mest ima svoje prednosti pa tudi svoje napake.

Navadno se gnoj le v ovčjih hlevih ležati pušča. Pa tudi v govejih hlevih je to dobro, posebno v tistih, v katerih živina ni priklenjena k jaslim, ampak se prosto sem ter tje gibati more. Da se pa gnoj more v ta način hranjevati, morajo pa hlevi za govejo živino posebno napravljeni biti. Hlevi morajo biti visoki in prostorni, jasli se morajo, kakor je pač gnoja, več ali manj vzdvižati ali znižati in tudi mogoče biti, da se gnojni voz v hlev potegne in iz njega izpelje. Da se gnoj na kupu v hlevu pušča, za to govoré sledeči haski. Gnoj se enakomerno premeša, se scavnice bolj navzame, se pravilnejše razkrojiva in rasjeda; vrenje in gnjjenje se bolj počasu godi, ker je gnoj po živini trdno steptan, ubežni delki, ki se pri razkrojivanju narejajo, ne morejo tako lahko ubežati, ker je površina trdno steptana in zaprta.

Na dalje gnoj v hlevu ni izpostavljen škodljivim uplivom solnca, dežja in vetra, toplina je v hlevu po zimi veča in tudi stroški za kidanje gnoja na gnojišče se prihranijo. Ti so gotovo tehtni in važni vzroki za to, da se gnoj v hlevu pušča in hranuje. In v slučaju, da je dosti nastelje pri rokah, more hlev za najboljše gnojišče veljati. Če se hoče o škodi govoriti, ki jo ta način hranjevanja gnoja ima, tako je le ta, da se zrak v hlevu po amonijaku in ogljevi kislini spridi. Ogljenokisli amonijak draži posebno slezne mreže pri živalih in more razne bolezni, n. p. vnetje oči vzročiti, ogljeva kislina pa obtežuje dihanje. Tem napakam, ki se najbolj v ovčjih in konjskih hlevih pokazujejo, se pa lahko v okom pride, če se za primerni prepuh in pa za to skrbi, da se ubežne tvarine vežejo. Da se v hlevu ležeči gnoj zgube varuje, da se lahko ubežni delki ogljenokislega amonijaka zadržijo, se razna sredstva rabijo, ki amonijak ali mehanično vežejo ali pa v kemično zvezo pretvorijo, ki ni ubežna. Ne more se dosti priporočati tako ravnanje z gnojem posebno v konjskih in ovčjih hlevih. Za to pripravne snovi so: ilovica, pesek, prst, šotini prah, železni vitriol, galunovi odpadki, solni odpadki, mavec ali gips in žveplova kislina. Prst in šotini prah ubežne delke mehanično in tako nadaljno razkrojuvanje zabranjuje, ker zraku branijo k gnoju pristopati.

Prav koristno je gnoju žveplove kisline in gipsa ali mavca primešavati, vendar pa je ravnanje z žveplove kisline nekoliko težavno in ne brez vse nevarnosti. Zato se tega gnojnega zboljška le malokdo poslužuje. Da se žveplova kislina le prav zredčena za zboljšavanje gnoja rabiti sme, se samo po sebi razumeva. Dosti važnejši in bolj po ceni je pa gips, ki se je pri porabi vedno dobro skazal. Na 100 kilov gnoja je 1—2 kila gipsa zadosti, ki velik del sicer ubežnega ogljenokislega amonijaka v žveplenokisli amonijak spreobrne, pri kateri priliki iz gipsa (žveplenokislega apna) ogljenokislo apno postane. Seveda se mora gnoj v tankih plastih z gipsom večkrat potrositi.

Ako vse to, kar se je o hranjevanju gnoja v hlevu reklo, na kratko povedati hočemo, pride mo končno do spoznanja, da je najhasnovitejše gnoj v hlevu hranjevati, 1. če to hlevni prostori dopuščajo; 2. če je skrbljeno, da more črstev zrak v hlev pristopati in da se ubežne gnojne tvarine, ktere so živini škodljive, vežejo; 3. če je zadosti nastelje na razpolaganje. V hlevu dobiva gnoj nasteljo kot primešek, ki ima bistveni upliv na dobroto vsega gnoja. Nastelja podaja živini toplo, mehko in čisto ležišče, poteza gnojnico na se, pomnožuje množino gnoja, pomeša se z odločki živalskimi kolikor mogoče najtesnejše in pomanjšuje neugodnosti marsikterih gnojnih sort. Najboljše sorte nastelje so tiste, ki morejo veliko gnojnice popiti, pa tudi še po lastnih redivnih snovih moč gnoja povišati. Navadno se slama raznih naših žit za nasteljo rabi, najbolj zimskih žit, ker se

ovsena, ječmena in slama jare rži rajši živini poklada. Če nimamo zadosti žitne slame, segamo kot po nadomestku po slami raznih strokovin in po drugih sortah nastelje, kakor prsti, šoti, resju trstju, morski travi, praproti, mahu, žaganju in lesni nastelji. Vse te sorte nastelje so pa le majhne vrednosti, ker siser suhe veliko vlage popijejo, gnoj pa le malo vzboljšujejo, ker se težko razkrojujejo in dostikrat tudi le malo redivnih snovi v sebi imajo.

Vinogradniške novosti. Letos smo se nadaljali izvrstnega vina, toda slabo vreme meseca septembra nam obeta le srednje dobro kapljico. Najugodniša poročila nam dohajajo še iz Konjic; drugod tožijo, da je grozdje začelo pokati, na mestih tudi gnjiti, mnogo grozdja se je v silni vročini augusta vsušilo, drugo nadleguje plesnjivec, veliko ga je toča posekala; in ker sadja ni, silijo grozdni tatovi v vinograde, kakor še nikoli, vreme pa kaže, kakor da bi že zima blizu bila. Vse to bo storilo, da bodo kmalu začeli brati ali trgati. Šilharja bodo pa letos precej in dobrega dobili. Na Tirolskem bo slabše od lani, vreme ni bilo ugodno cvetenju, grozdje imajo debelo in zrelo, pa tudi drobičko in še zeleno jagodje. V Istriji in Dalmaciji bodo pa imeli najboljšo vinsko letino v celi Avstriji. Iz Hrvaškega se ne slišijo tako dobri glasi, na Ogerskem povsod tožijo, da bo malo vina in še to slabo. Na Avstrijskem pričakujejo v Gumpoldskirchen-u dobre kapljice, drugod le malo in slabo, tudi je toča veliko pobila. Vinska trgovina sedaj nekoliko stoji, ker vse gleda, kako bo trgateg pokazala; toda ni dvomiti več, da bode potem cena poskočila. V Nemškem so imeli letos večjidel deževno vreme in bo torej vino veliko slabše od lanjskega, v Italiji so že začeli brati in so neki jako zadovoljni, posebno v Pijemonteskem. V Španiji je silna vročina mnogo grozdja posušila, ostalo bo pa dalo kaj ognjevito vino. Na Portugalskem žuga trtna uš vse vinograde pokončati. Francozi so sprva žalostno glave pobešali; nalivi, toče, trtna uš, plesnjivec so jim vinograde nadlegovali, toda od meseca julija naprej se je vreme tako na dobro sprevrglo, da je vse popravilo; vklub omenjenim škodljivcem bodo imeli mnogo prav dobrega vina, namreč okoli 20,000.000 hektolitrov več kakor lani!

Sejmovi na Štajerskem. 1. okt. Arvež, Dol, Konjice; 4. okt. sv. Lenart v Slov. goricah, Jurkloster, Žavec; 5. okt. Artiče; 6. okt. Kostrivnica, sv. Lovrenc v Slov. goricah, Pišee.

Sejmovi na Koroškem. 1. okt. Breže, Malestik, Emersdorf; 6. okt. Terbiž; 8. Winklern, Grebenje, Kotiče; 9. okt. Gornji Drauburg; 13. okt. Wolfsberg; 15. okt. Blatnigrad, Rise, Staritrg; 16. okt. Pontabla; 18. okt. Dobrlaves, Gutenštanj, Logava.

Dopisi.

Od Male nedelje. 15. sept. smo končali tukaj šolo in otroci so dobili po dokončani službi božji spričevala ter jo naravnoč domov krenoli z „Schulnachrichti“, ker jim veselice nikdo napravil ni. Ta spričevala pa se nam zdé prav tako, kakor pokrpana gabanica. Formulari so čisto nemški, le samo edini redi napredka so slovenski. Bi se ne dalo to obrniti tako, da bi nam podali vse v domačem jeziku, da bi zvedeli i mi pa tudi naši otroci sami, česar se učé ali kje imajo red iz pravopisja i. t. d.? Tudi nekojim možem, ki so s tem v dotiki, bi ta premislek ne bil odveč.

Iz Griž pri Celju. Nemškutarija se še vedno šopiri med nami in od vseh strani tiščijo v nas kmete z nemščino, čeravno dotičnim gospodem vendar znano biti mora, da tukaj ne prebivajo Nemci, ampak sami trdi in pošteni Slovenci. Marsikaj nevsečega se nam je tako že primerilo. Nedavno so v Celju delivali premije za kobile in marsikateri kmet bi bil rad svojo žival tje na ogled postavil, ko bi se mu bilo prej dovolj razumljivo dopovedalo, kaj mu je vse storiti. Ali to se ni zgodilo, marveč gospodje v Celju so razposlali nemške plakate — siv papir — katere so potem župani na zid pribili; to je bilo vse. Nek tukajšnji kmet je sicer nekoliko izvedel, kaj se bo v Celju godilo in je torej svojo lepo kobilo, od cesarskega žrebea, v mesto prignal; toda ondi so mu žival zvrgli češ, da kmet ni imel od župana pisanega dovoljenja, da sme kobilo gnati v Celje. Da si tega pisma kmet ni priskrbel, to je nemški plakat zakrivil. — Z letino smemo prav zadovoljni biti; pšenica je bila lepa, rž ravno tako, posebno pa ječmen; kuruza si je nekoliko od suše pomogla, proso in ajda je izvrstno lepa, krompir je že precej debel, repa in korenje dobro raste; tudi vina bomo nekaj imeli, kder ni poseblo.

Od sv. Tomaža pri Veliki nedelji. Sred Stanovske vasi je kapela, ki je imela zmalane podobe sv. Trojice, device Marije in sv. Jožefa. Ali podobe so ničvredni paglavci nalašč z ogljenjem tako ostudno namazali, da je res grdo gledati; obrazi podob so črni kakor zrubelj pri peči. Od Stanovske vasi ne daleč proč se pride v Runeč. Tam so se vé sami Slovenci doma. Tem bolj se moramo čuditi napisu tamošnje šole. Napis je namreč tak, da bi lahko rabil tudi Schwabom kde tam gori v Hessen - Darmstadtu; napis se tako glasi: Volksschule Runtschen. Zgled zarobljenega nemčurstva! Da bi Runčane slovanska pamet srečala!

Iz mariborske okolice. (Lenuh je gospod.) Kako dobro se lenuhom godi, kaže sledeči prigodek iz Rožbaha v Kamški fari. Nek Masa, čvrst možak, ki bi lahko pri kmetih še delal in si kruh služil, leži v hiralnici na Ptuj. Srenjski predstojnik g. Janez Kramberger moral je že po 100 fl. za njim v hiralnico plačati, akoravno srenja ni neje-

dnega dovoljenja dala, lenuha v hiralnico vzeti. Predstojnik se pritoži pri oblastnji rekoč: „kam bomo prišli, ako bomo za take lenuhe toliko plačali, ki bi si še lahko kruh služili; srenja ne plača za njim ničesar več. Izpušé ga iz hiralnice in Masa se v kočiji pripelja k sr. predstojniku in mu reče: dajti mi hišo, vsaki den meso ali drugo dobro „košto“ potem ostanem tukaj, če še skrbite za obleko in perilo. Ker mu predstojnik tega ni bil dolžen dati, hajdi gre zopet nazaj na Ptuj. V kratkem dobi predstojnik pismo od oblastnije, da srenjskih doklad ne dobi na roko in da se vzame 23 gld. od četré leta hiralnici za gospoda lenuha Maso. Srenja torej plačuje, Masa pa se redi kakor rudeč kapun!

Od sv. Roprta v Slov. goricah. God našega farnega patrona, t. j. 24. sept. t. l. je za nekatere naših posestnikov, katere je toča 18. avg. hudo poškodovala, bil vesel den. Poškodovancev je največ v srenjah: gornja in spodnja Voličina, Zavrh, Nadbišec, Črmlenšak, Selce in Straže. Rečeni den je pri sv. Lenartu c. k. okrajni glavar, g. Seeder, v pričo č. g. župnika in predstojnikov dotičnih srenj: g. Rebrnika, g. Brliča, g. Kocpeka in g. Vraza, prav narodnega korenjaka, izplačal 15 ubogim, po toči poškodovanim posestnikom, vsakemu po 20 fl., torej skup 300 fl. Denar je vzet od 2500 fl., katere so svitli cesar podarili. Bog jim plati!

Iz Koroškega. (Živinska razstava) v Celloveu se je 20—23. sept. vkljub slabemu vremenu dobro vršila. Premije so delili, ko je gosto snega sipalo iz oblačnih višin. Konjev so na ogled postavili 295, pravih orjakov noriškega plemena, živali bile so po 177 centimetrov visoke. Goved je bilo 359, svinj 49, ovac pa 82. Med temi največjo pozornost obrnilo je na se veliko pleme seelandskih ovac (Seeländer-Schaf), smesečni oven tega plemena je po 40 kilo težek, in pitan po 90 kilo. Akoravno čas in vreme ni bilo ugodno, se je vendar veliko kmetskih ljudi podučivne in spodbudivne razstave udeležilo. Da so pa celovske učiteljice z tropo deklic in učiteljskih pripravniteljic prišle, po velikanskem blatu capljajoče, željno ogledovat raznih bikov in žrebcev, to se pač nikomur ni hotlo dopasti!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Novo dačo dobimo v Avstriji; liberalni poslanci so sklenoli, da bo vsak človek, bodi kmet, mestjan ali hlapec itd. ki ima več kakor 600 fl. na leto dohodkov, plačeval prihodninsko dačo. Izmed štajerskih poslancev so bili vsi z g. Hermanom vred zoper ovo dačo, le Wildhauski g. Karneri, Hrastovski g. Pauer, baron Kübek in grof Attems so glasovali za njo. Poslanec dr. Hoffer je pismeno vprašal ministre, naj javno izpovejo, ali bode Avstrija Turčiji vsaj toliko priskočila na pomoč, da bo Srbiji zabranila

iti v boj? Prašanje so podpisali skoro vsi štajerski, nemški in nemškutarski poslanci ter se nahajajo med njimi tudi Forregger, Duhač in Seidl. Ti gospodje so torej trdi turkoljubi in želijo krščanskim Slovanom večno robstvo pod turškim trinoštvom. Liberalni dunajski poslanci pogovarjajo se tudi o novi kazenski postavi ter so za to, da bi se smrtna kazen čista zatrla. No, mnogovrstni sedanji morivci, tolovaji itd. med nami bodo tega najbolj veseli; pridnih državljanov življenje pa pride še v večjo nevarnost. Morivci bodo lahko drzniši, ker se jim ne bo treba bati za lastno življenje. — Na južnem Tirolskem so pri volitvah propali italijanski liberalci; za državni zbor izvoljeni so 3 konservativci in zvesti Avstrijani; nemškim liberalnim listom se je to hudo v nos zakadilo. — Advokati avstrijski so imeli v Gradcu splošen shod, pri katerem so se pogovarjali in sklepali o svojih stanovskih zadevah. Dobro, ali zakaj bi se pa kaj enakega kmetom ne dovolilo? — Saksonski kralj je prišel našega cesarja obiskovat. — Hrvatski sabor je sklenil pismo do svitlega cesarja, v katerem zahteva združenje Dalmacije, mesta Fiume ali Reke, in vojaške granice z Hrvatsko: ob enem prosi, naj svitli cesar tudi svojo velemoč položijo na stran osvobodjenja turških kristijanov izpod turškega jarma. Magjari so pa pretečeni teden slavili Turke in turške zmage; mesta so razsvetili, potem pa na čast turškim zverinam govorili, peli in pili, c. kr. oficirjem, škofom, mešnikom itd., ki niso bili turkoljubja pijani, pa vbijali šipe na oknih; tudi v Sombotelju in v Kaniži so razsajali. V Peštu so po ulicah v procesiji nosili zastavo z napisom: Rusi so uničeni — eljen a Törek. Dobro, Slovani si bodemo magjarsko pobratimstvo z divjim in zverinskim Turkom v trenutku, ko se gre za osvobodjenje tužnih naših slovanskih bratov na Turškem, zvesto zapomnili. Turk še se ni obranil ruske sile, slovanski meč ni zlomljen.

Vnanje države. Ruski narod tirja, naj car vojsko nadaljuje, dokler ne bo Turk iz Evrope izgnan, naj velja, kaj velja. — Nemški cesar hoče Francozem vzeto Alzacijo in Lotringijo združiti z Badenskim. Hanoveranci in Bavarci postajajo čedalje bolj nezadovoljni; prvi so v poslanca izvolili Lethe-ja, iskrenega nasprotnika Prusov, drugi pa tožijo, da imajo sedaj silne dače in vendar zopet pomanjkljaj 16 milijonov; prej so vsako leto nekaj prihranili. Sicer so pa nekateri Nemci postali prav pesji lizuni; Bismarkov pes „Nero“ je erknil in nemški pesniki mu pojejo žalostinke. Tako častijo Bismarka, preganjalca sv. Cerkve! Pred volitvami je izdal francoske republike predsednik, general Mak-Mahon, oklic, v katerem volilec na srce polaga, naj izvolijo pametne, za mir, pravico in red vnete može, sicer jim jih pošlje zopet domov. Resni oklic je Francozem bil res potreben! — Angleži bi radi Avstrijo dobili na svojo stran, da bi Rusom nadaljevanje vojske proti Turkom zabranili; se jim bržčas ne bo posrečilo.

Ruski-rumunski-črnogorski-turški boj.

Junaški Rusi držijo Plevno, Bjelo in Šipko, dokler jim ne dojde vsa garda in pritisnejo tudi Srbi na Turka. Pred Plevno gromi 320 ruskih in rumunskih kanonov; 18. sept. so se Rumuni naglo hotli polastiti najbližnje turške redute pri Grivici, se jim pa ni posrečilo, zgubili so 400 mož; ali tudi Osman je 17. in 20. sept. zastoj napal Grivico, bil je hudo tepen; vse njegove zgube znašajo do sedaj 12.000 mož; 23. sept. mu je Huci-paša prignal od Zofije in Vidina 10.000 mož in precej živeža in streliva; Rusi so pa med tem dobili 2 diviziji garde, tretja je ostala pri Bjeli in pomnožila vojsko cesarjevičevo, ki je silen napad Mehemed-paše pri Cerkovni 21. sept. slavno odbila; palo je 2000 Turkov; ruski general Tatičev se je posebno odlikoval; ta zmaga je velevažna; kajti vsled nje je Mehemed-paševa vojska, 80.000 mož močna, ustavljena in ne more pri Dragovi čez Jantró prodreti, da bi Ruse razkljala na 3 kose in zlasti ruske junake v Trnovi in Šipki odrezala. Tukaj se je 17. sept. unel strahovit boj. Sulejman-paša je z sultanovo gardo in z arabskimi regimenti šanco sv. Nikolaja v Šipki ljuto napal; kakor divje mačke so Turki plezali po strminah in skalah do ruskih šanc, toda po 6urnem boju so jih Rusi zastrmoglavili v globočine; 3000 Turkov je obležalo mrtvih. Če te prištejemo prejšnjim turškim zgubam v Šipki, moramo reči, da je Sulejman ondi zgubil že 24.000 mož. Ruse je komandiral general Radecki in je od carja dobil zlato sabljo z briljanti obsejano. Tudi mu je poslal 1 divizijo garde v pomoč. Pri Silitriji skušajo Turki čez Donavo vdreti v Rumunijo, toda opravili ne bodo veliko, ker je general Cimerman preveč blizu Silitrije in bo kvalu imel 60.000 mož. V Aziji se bode tudi brž začelo živahneje gibati, v Abalčik je došlo 20.000 in v Aleksandropol 25.000 Rusov. V Bolgariji razsajajo Turki strašno, in vesijo Bolgare vsaki den, drevesa okoli Adrijanopolja so polna bolgarskih obešancev; v Filipopolju so 19. sept. obesili 21 ljudi, med njimi 4 mešnike, 2 učitelja in 1 doktorja zdravilstva, ki je v Pragi študiral.

Za poduk in kratek čas.

Črtice iz slovanskega bojišča v Aziji in Evropi.

XIII. Med ruskimi generali sedaj po pravici najbolj slovi še le 32 let stari Dimitrij Skobeljev, mož nenavadne bistroumnosti, junaške srčnosti in silne navdušenosti za sveto slovansko reč. S svojim očetom, ki tudi komandira v Bolgariji, je obiskal Severno-Ameriko ter opazoval, kako so se tam mošnji generali vojskovali v veliki vojski zoper južne upornike. Letos je dobil poseben oddelek vojakov, večjidel samih brzih konjenikov in hitrih strelcev. Ž njimi je bil podredjen knezu Imeretinskemu ter je mnogo pripomagal, da so bili Turki

pred Lovacem tepeni, iz mesta vrženi in razbiti. Ko se je začel 3. boj pred Plevno, je kmalu zapazil, kder je Turkom najnevarniša stran, namreč tam, kder se Sofijska steza iz Plevne vije vun proti mostu čez Vid. Tukaj so napravili Turki 4 šance, da bi zamogli varno pomikati se nazaj, če bi treba bilo Plevno zapustiti. To je Skobeljev brž zapazil ter sklenil šance vzeti, Turka zgrabiti od zaja in mu vsak pobeg storiti nemogoč. Ko se je 11. sept. na krvavo delo pripravljal, mu naglo prilomastijo Turki vun iz šanc nasproti ter se vržejo na njegove bataljone z strahovitim krikom: alah! alah! Hotli so ga kar podreti in poteptati. To je bilo okoli 11. ure dopoldne. Toda Skobeljev je Turke strahovito sprejel. Iz kanonov, katere je zadi na višini imel nastavljenih, je dal v nje vsipati točo krogelj in granatov; cele vrste Turkov so mrtve obležale in sledečim napoto delale; ko pa ti vendar čedalje bolj prodirajo, ukaže Rusom z bajonetom vdreti v Turke; to se je pa zgodilo tako naglo in krepko, da je sovražnik brž hrbet obrnil in bežal v šance nazaj; toda ruski pešaki so jim bili za petami in vderejo z Turki vred v prvo šanco ter jih tukaj vse posekajo. Prva šanca je bila v Skobeljevi oblasti. Dve uri poznej je vzel tudi drugo šanco in se je pripravljal, da bi se polastil še tretje. Bila je že 5. ura popoldne. Nekaj časa so kanoni gromeli, potem se je pa začel naskok ali kakor naši vojaki pravijo „šturm“. Svoje bataljone je uredil po ameriški šegi: stala je kompanija za kompanijo; ko je prva začela omagovati, morala je druga naprej itd. Dveh regimentov bataljoni so se že borili, toda ogenj turških pušek jim je branil prodirati; Skobeljev vzame iz rezerve še 2 regimenta, pa tudi ni zdalo. Sedaj pokliče brigado svojih ljubljencev, junaških strelcev; on sam zasede konja belca — Skobeljev jaše samo na belih konjih, kakor da bi hotel z tem pokazati, da je vselej le premagavec, nikoli premaganec — ter jih pelja v boj, na smrt ali zmago! Mogočni urá, urá klici pretresejo zrak, ko vojaki vidijo, da jih ljubljeni Skobeljev sam vodi ter se kakor silna reka zavalijo proti turškejšanci. Kakor če jeseni oster veter ajdine snopiče podira, tako padajo na tla junaki od krogelj zadeti; toda ostali hitijo naprej, preskočijo graben, drapljejo navzgor po šanci in zabadajo Turka. Sedaj se zvrne Skobeljev belec v globoki graben; konj je razbit, ali Skobeljev vstane, zgrabi rusko zastavo, jo nese krepko naprej in jo posadi na šanco, ki je v tem trenutku vzeta. Skobeljev je ta den sijajno zmagal, vzel je 3 šance, četrte lotiti se ni bilo moč; tema je nastala, zemlja pa je pokrivalo zraven neštevilnih turških mrličev više 2000 ubitih ruskih junakov.

Kakor smo zadnjič poročali, bilo je vse Skobeljevo junaštvo zastoj, ker je drugi den 12. sept. moral dve šanci zopet Turkom pustiti. Osman-paša je namreč 40.000 mož proti Skobeljevu v noči zbral in ga začel iz četrte šance in iz ceste v

Sofijo grozno napadati. Skobeljev je milo prosil, naj se mu pošlje pomoči; ali trdovratni general Levicki mu ni poslal še niti enega bataljona ne, akoravno je imel celo reservo še na razpolaganje in le eno uro hoda do Skobeljevih junakov. Učeni vojaški profesor in prav za prav butelj Levicki je namreč mislil, da hoče Osman-paša kde drugod prodreti. Skobeljev prosi samo za eden regiment, pa tudi ta mu se ne pošlje. Med tem so njegovi junaki strahovito trpeli, 5000 jih je palo; celi bataljoni so pod turškimi krogli preminoli, kakor da bi pihal. Od enega bataljona je ostalo 160 mož, od ene kompanije pa samo 40. Razun enega obrsta in stotnika so pali vsi oficirji. Skobeljev sam je bil nepoškodovan sred strašnega ognja. Rusi so tako trdovratno branili dobljene šance, da so v tretji vsi rajši smrt storili, kakor da bi se bili umaknili. Proti večeru je prišlo 1000 mož na pomoč, a bilo je prepozno. Skobeljev bil je grozno razkačen. Sabljo mu je prekrhnila turška krogla, uniforma vsa blatna, lice od smodnikovega dima okajeno, oči vnete. Vrnivši se v svoj šotor na višini se nekoliko pomiri rekoč: „jaz sem storil, kar sem najbolje zamogel; več ni bilo mogoče; moj oddelek je uničen, mojih regimentov več ni, moji oficirji so mrtvi; pomoč se mi je odrekla, zgubil sem 3 kanone; ne karam nikogar; bila je tako božja volja!“ Ruski car je pa priznal junaštvo Skobeljevo in ga imenoval za general-lajtenanta, ter mu izročil komando čez 16. divizijo!

Uzrokov, zakaj se Rusi tako nesrečno bijejo in zakaj toliko hrabrih ljudi brez uspeha v smrt pahajo, je mnogo in sedaj že zadosti znanih. Najvažniši je gotovo iskati v izredni nezmožnosti in ošabni trdoglavnosti višjih ruskih generalov. Ti gospodje malo ali nič ozira ne jemljejo na celó posebni način, po katerem se Turki vojskujejo in kako orožje da imajo. Kakor sedaj ruski generali delajo, to se ne reče komandirati, ampak neusmiljeno mesariti. Blizu 30.000 najhrabriših junakov so dali pri neumnih naskokih na strahovito utrjene turške šance uže razbiti; in še ti naskoki so bili edino le od Skobeljeva prav uredjeni in so torej imeli uspeh; drugi generali, Krilov, Zotov itd. so dali po enem bataljonu napadati, in kedar je ta bil že razklan, so poslali drugega v ogenj, in ko je bil ta uničen, moral je tretji v mesnico. To je res medvedovo klanje. Prusi so v enakem slučaju celo drugače postopali. Namesto da bi bili šance pred Metzom napadali, so sami navozili šance okoli mesta ter ga trdno obkolili; naposled je Francozem zmanjkalo živeža in 160.000 mož se je moralo udati. Tako bi imeli Rusi delati, tem bolj, ker je napadanje na turške šance zavolj novih pušek magazinarc neizmerno nevarno. Magazinarc imajo 2 cevi, na prvo se strelja, iz druge se pa proti potiskavljajo patrone, katerih je po 20 v njej. Ko so te postreljane, se v drugo cev ali magazin vložijo drugih 20 patron. Z takimi puškami so orožani turški vojaki, kateri se po grabnih okoli

šane poskrijejo, sovražnik mirno počakajo in ga potem, ko se je približal, z strahovito točo krogelj kar obsujejo. Iz tega pa je razvidno, da ruski generali Turkom bolje pogoditi ne morejo, kakor če jim vojake naravnost pred magazinarce pošljejo.

Smešničar 39. Nek grajšček je imel navado, da je po nedeljah in praznikih namesto k službi božji zahajal na lov; tudi se je rad hvalil, da je izvrsten strelec; večkrat je djal: meni se ne skrije noben zajec tako, da bi ga ne mogel najti. „Gospod, mu segne enkrat kmet v besedo, ko bi jaz bil zajec, bi se pa Vam vendar tako vedel skriti, da bi me ne našli!“ No, kam bi se pa skrila, ga radoveden vpraša grajšček. „V cerkvo, mu odgovori šegavi kmet, tje bi me gotovo ne prišli iskat.“

Razne stvari.

(Za po toči 18. avg. poškodovane) so preč g. stolni prošt Fr. Zorčič darovali 5 fl., č. g. kanonik Kosar 5 fl., Slivniška fara 4 fl. 25 kr. Od cesarja poslani denarji so se že razdelili med poškodovance! Za ostale darove se bo kupilo zrnja!

(Politično gospodarsko društvo) pri sv. Lovrencu v Slov. goricah bo imelo prihodnjo nedeljo 30. sept. t. l. popoldne ob 3. uri v g. Koserjevem hramu javen občni zbor; — društveniki in prijatelji naj se v obilnem številu vdeležijo; vabi

odbor.

(Javno zahvalo) izrekam vsem prijateljem in sovrstnikom kmetom, ki so me na den moje dekoracije z svojo navzočnostjo počastili!

Anton Bežan, župan Šalinski.

(Lutrovski farovž) v Mariboru stoji 12.000 fl. Maribor je dovolil 200 fl., ker je 200 lutrovcev v njem. Za šolske sestre nam ni znano, da bi kedaj bil kaj dovolil!

(Moža zastrupila) z arsenikom je Franciška Reiter pri št. Ilu v Slov. goricah; obsodili so jo 10 let v ječo. Pravijo, da je bila od posestnika Čepeka zapeljana, ki je dobil 8 let ječe.

(† dr. Kocmuta) v Mariboru so včeraj jutro mrtvega našli v postelji.

(Huda povodenj) je bila v savinjski dolini, škode in nesreče je veliko; potreba hitrejšega popravljanja Savinjske struge tem bolj očitna.

(Zlato poroko) sta obhajala Jakob in Marija Topolnik v Kozlavcih pri sv. Juriju na Šavnici; obdajali so nju 3 sini, 3 hčeri, 2 zeta, 2 snehi in 7 vnučičev.

(Nesramni prežarji) so v Lančjivesi sred noči napali g. Korenove gostuvanjšake, 5 ljudi ranili in še nevesto z nožem po čelu vrezali, mnogo jedil in pijače vropali. Sodnija je najnesramniše pobaline že zaprla!

(Spremembe v Lavantinski škofiji.) Č. g. J. Zorko je imenovan za župnika v št. Miklavžu nad Laškim in č. g. A. Belšak za župnika pri sv. Petru pri Radgoni. — Prestavljeni so čč. gg. kaplani: A. Krest v Vuzenico I., Fr. Smrečnik v Brašlovce I. (druga kaplanija v Brašlovcih ostane izpraznjena), A. Kukovič v Vojnik I. in A. Vodusek v Vojnik II. — V semenišče so v 1. leto sprejeti gg.: Anton Aškerc iz Šmarjete pri Laškem, — V. Čepin iz Pilštanja, — Iv. Kociper od Velike nedelje in J. Košan iz Ponkve. Začetek je 1. oktobra. — Umrli je č. g. Iv. Šramel, dosluženi župnik, star 64 let.

(Za družbo duhovnikov) je vplačal č. g. Rakoše 11 glđ. in s tem ustn. dopl.

Dražbe III. 1. okt. Jernej Čokelec; 4. okt. Blaž Dobnik v Trničah 4021 fl. 5. okt. Štefan Stern v Ješencih 7024 fl.; 9. okt. Martin Travnar v gornji Gorci.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

1 Hl. = 1⁸³/₁₀₀ vag. — 100 kilo = 1 cent in 78 ¹/₂ funta.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.		
Maribor . . .	10	—	5	90	5	20	3	10	6	50	—	—	6	80
Ptuj	9	20	6	10	5	80	3	—	6	—	5	60	5	70
Ormuž	8	80	6	80	5	40	3	55	5	—	7	80	4	60
Gradec	9	95	6	45	5	68	2	80	6	45	—	—	6	50
Celovec	9	43	6	34	5	68	2	90	6	12	4	46	7	22
Ljubljana	9	59	6	—	4	55	3	90	6	20	4	70	6	50
Varaždin	8	90	8	—	5	—	3	20	6	50	6	80	7	20
Zagreb	9	—	8	—	3	80	4	—	6	10	6	20	6	50
Dunaj	11	15	8	50	9	75	7	30	7	80	—	—	—	—
Pešt	11	30	7	70	8	—	6	56	7	17	5	—	—	—

V Mariboru, meseca septembra 1877

P. T.

Vsled mojega vstopa v službo kot gimnazijalni profesor, dovoljujem si Vam na znanje dati, da bode moja tiskarna kakor doslej obstala pod imenom:

J. M. Pajkova tiskarna,

in da sem dal vodstvo in zaupanje mojemu prejšnjemu skušenemu tehničnemu voditelju, gospodu M. Jelovškemu.

Pri tej priliki Vas prosim, da ohranite mojemu obrtu tudi v moji nenazočnosti dosedanje zaupanje ter se priporočam z vsem spoštovanjem udani

Jan. Pajk.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

Papirna renta 64.70 — Srebrna renta 67.— — Zlata renta 75.10 — Akcije narodne banke 857— Kreditne akcije 216.— 20Napoleon 9.45 — Ces. kr. cekini 5.65 — Srebro 105.70.

Loterijske številke:

V Trstu 22. septembra 1877: 57 52 18 82 69.
V Lincu " " " 8 65 10 75 77.
Prihodnje srečkanje: 6. oktobra 1877.

Lep vinograd.

v Tresterneici nad Mariborom v Kamški fari v prav lepi legi, kateri ima 2 orala trte, 3 orale njiv in pašnikov, zidano poslopje za gospodo, obokano klet, viničarijo, je iz proste roke, z letošnjim pridelkom vred na prodaj.

Več o tem se poizvé:

Schillerstrasse šte. 22., I. nadstropje.

Sirovi loj
kupujeta vsaki čas po najvišji ceni
Karl Pamperl-ova sina,
Topilnica za loj, svečarija in mlarnica,
zaloga vžigalnih, svetilnih in masčobnih tvarin
v CELOVCI na Koroškem.

PRESELITEV PRODAJALNICE.

Slavnemu občinstvu, kateremu za skazano mi zaupanje dostojno zahvalo izrekam, nanznam, da se z svojim podvzetjem 1. oktobra t. l. preselim v hišo

gospé Payer-jeve, v srednji gosposki ulici,

kder je moj prednik **g. Avgust Thiel** več let svojo prodajalnico imel.

Prilčno moje preselitve se bo vsa zaloga blagá skrbno prebrala in pomnožila ter si dovoljujem sledeče reči priporočiti:

cele garniture, križece iz zlata in srebra, medaljone, srebrne verižice, zlate verižice za gospé in gospode iz slavno znane fabrike g. Bolzani-jeve v Beču, potem uhaue, prstane, naprstnike, pripone, naročnike, tobačnice, nože, vilice, kozarčeke, solnike, sladkornike, kleščice za sladkor, skledice za sad, zajemnike pri mleku in juhi, cedilnike, čašice za čaj itd. itd.

Popravila rad sprejemam in točno zvršujem.

Staro zlato in srebro kupujem pa tudi z novim zamenjavam.

HENRIK SCHÖN,

juvelir, zlatar in srebrnar

v **MARIBORU**, v spodnji gosposki ulici šte. 10.

[2—4]

Svetinje za napredek.

Od leta 1867.

Svetinje za napredek.

Albert Samassa,

v **LJUBLJANI**

e. k. dr. zvonar, izdeljavec strojev raznoteroga orodja pri gašenju ognja
priporočam **Vbrana zvonila z vso opravo.**

Dalje

razno orodje iz medenine, iz litega železa, kovane cevi, potem cevke iz konopnine in iz gume itd. vse po najnižji ceni.

Diploma priznanja.

Opčnam in gasil. društvom privolnim plačevanje v obročih.

17 svetinj.

Diploma priznanja.

Vsakotere brizgalnice, izvrstno sestavljene in izdelane, vodnjake, škropilnice, ventile in cevi, ventile za studene, za vino, za pivo, za droži in gnojnice, ki se gonijo z roko ali pa z mašino.

